

Dades del document

Investigador: Cao, David

Data de publicació: 2010-04-26

Descripció

L'original en llengua anglesa va aparèixer l'any 1859 amb el títol ***On the origin of species by means of natural selection*** . L'exemplar de la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, traducció francesa a càrrec de J. J. Moulinié, membre de l'*Institut génevois*, és una edició del 1873 de la parisenca *Reinwald*, partint de la cinquena i sisena ed. angleses. Consta al catàleg de la BAB del 1874.

L'obra exposa, de forma àmplia i sistemàtica, els resultats de prop de vint anys de recerca científica dedicats a l'estudi de l'origen de les espècies. L'aplicació de la teoria evolutiva en el camp de la biologia comptaria des d'aleshores amb un considerable cabal de proves obtingudes amb criteris i metodologia científica.

El principi singular de la teoria darwiniana de l'evolució biològica és el concepte de la "selecció natural". Darwin, profundament influenciat per la doctrina malthusiana, insistia en la idea segons la qual el fet que nasquessin més individus dels que podien viure d'acord amb la disponibilitat de recursos, propiciava una lluita per l'existència que es resolia amb la supervivència de les variacions hereditàries millor adaptades al medi. Aquests individus dotats de millors aptituds aconseguirien assegurar-se la reproducció i la descendència. Els seus caràcters, amb el pas del temps, esdevindrien propis de l'espècie. L'acumulació progressiva de variacions explicaria la transformació de les espècies.

Informació

L'obra es publica per primera vegada el 24 de novembre de 1859, amb el títol ***On the origin of species by means of natural selection*** ... Coneix diverses reedicions en els anys següents, essent especialment important la sisena edició de 1872, quan s'introdueixen modificacions sensibles i s'elimina la paraula "On" del títol per donar-li un to més definitiu. Aquesta versió, editada com la primera per *John Murray* a Londres, va ser la referent per a bona part de les traduccions a altres llengües.

La primera edició castellana de l'obra correspon justament al 1872, quan es comença a publicar a Madrid, a la impremta de Jacobo María Luengo, amb el títol **Origen de las especies por selección natural** ... formant part de la «Biblioteca Social, Histórica y Filosófica». La publicació es féu per lliuraments setmanals que es posaven a la venda a preu assequible, però l'obra restà incompleta, quedant interrompuda aviat, en el lliurement número 12. Es desconeix qui va ser l'artífex de la traducció castellana però, significativament, no ho va fer directament de l'edició original anglesa, sinó a partir d'una tercera edició francesa de 1870 que va córrer a càrrec de Clémence Royer (1830-1912), introductora del darwinisme a França, lliurepensadora, feminista i primera dona a ingressar a la *Société d'Anthropologie* de París. La traducció de Royer ha estat molt discutida, i se li han atribuït errors de traducció sensibles i fins l'alteració del sentit d'alguns fragments per adequar el contingut de l'obra a les seves conviccions lamarckianes.

Uns anys més tard, el 1876, es publica la primera versió castellana d'una obra completa de Darwin, **El origen del hombre** (*The descent of man* , 1871) a la impremta de *La Renaixensa*, en una traducció de Joaquim M. Bartrina (1850-1880). Tot just l'any següent apareix la primera versió castellana completa de l' **Origen** [sic.] **de las especies por medio de la seleccion natural...** a Madrid sota l'impuls del pensador, periodista i escriptor José del Perojo (1850-1908), fundador el 1875 de la **Revista Contemporánea** . En el cos de redacció d'aquesta publicació treballava Enrique Godínez y Esteban (1845-1894), qui va responsabilitzar-se de la traducció de l'obra de Darwin basant-se en la sisena edició anglesa de 1872. L'any 1880, esgotada aquella primera edició, n'apareix una segona, també a Madrid, on Godínez ha incorporat algunes modificacions i correccions a la seva traducció. L'any 1903 apareix una nova versió castellana, editada a València en tres volums per *F. Sempere y Compañía*, i de la traducció de la qual se'n va fer càrrec A. López White. Ja durant el segle XX, l'obra va conèixer múltiples edicions i reedicions a càrrec d'editorials com Calpe, Bruguera i EDAF, entre d'altres.

No és fins el 1982, quan la commemoració de l'aniversari de la mort del naturalista britànic anima algunes iniciatives editorials com l'edició facsímil de la primera traducció castellana de 1877, que l'obra es tradueix per primera vegada en llengua catalana. Es tracta d'una edició conjunta d'Edicions 62 i la Diputació de Barcelona en la col·lecció «Clàssics del pensament modern». La traducció anà a càrrec de Santiago i Constança Albertí, amb pròleg de Thomas F. Glick, estudiós de la

recepció del darwinisme en el món hispànic. No era, tanmateix, la primera vegada que es feia una traducció d'una obra de Darwin al català, ja que el 1879 el **Diari Català** d'Almirall havia començat la publicació d'una traducció del **Viatje d'un naturalista al rededor del mon ...**, que va córrer a càrrec de Leandre Pons i Dalmau, però restà interrompuda.

Les teories darwinistes sobre l'evolució de les espècies posaven en qüestió les explicacions i discursos ortodoxos, sancionats per l'Església, sobre l'origen de la vida, la biodiversitat i el lloc de l'home al món. Lògicament, les fortes implicacions de les aportacions darwinianes, la recepció de les quals es fan en un context secular en què de forma latent o manifesta hi ha plantejades qüestions de gran abast com la compatibilitat entre ciència i fe, o el paper del catolicisme en la societat moderna, van fer que sovint en les polèmiques i discussions sobre el darwinisme predominessin les interferències de caràcter ideològic per sobre del debat estrictament científic.

Alguns autors, com Camós, Català i Glick, han destacat que la teoria evolucionista de Darwin no va ser plenament compresa per la comunitat científica fins avançat el segle XX, i que molts dels autoproclamats prodarwinistes a Catalunya i Espanya no van entendre plenament les aportacions del naturalista britànic. En aquesta línia, també seria simptomàtica l'actitud dels seus refutadors, que ben sovint desqualificaven conjuntament a autors com J. B. Lamarck, E. G. Saint-Hilaire (1772-1844) i Darwin, considerant-los representants d'una mateixa línia de pensament, sense penetrar en els aspectes que els diferenciaven, ni reconèixer el singular de les aportacions darwinistes.

A Catalunya no sembla que la publicació de **L'origen de les espècies** l'any 1859 mereixés una reacció immediata destacada. En aquest sentit, no deixa de ser significatiu que en una publicació que va sobresortir en la difusió de l'evolucionisme (predarwinista) com **La Abeja** (1862-1870), les referències a Darwin siguin més aviat escasses i que s'obviïn les primeres reaccions que despertà a Europa la publicació de l'obra més emblemàtica del naturalista anglès. Igualment és significatiu que Josep de Letamendi (1828-1897), en el seu examen i refutació de l'evolucionisme a l'Ateneu Català l'any 1867, cités Darwin però no li prestés una atenció especialment important.

Els estudiosos de la recepció del darwinisme a Catalunya i Espanya convenen en què el debat sobre el mateix és pràcticament inexistent abans de 1868, i que és sobretot en els primers anys de la Restauració quan aquest comença a prendre presència. Aparentment, la seva recepció seria, doncs, força coincident cronològicament amb la de la major part dels principals autors positivistes i evolucionistes europeus.

L'origen de les espècies va ser la primera obra de Darwin que va estar a disposició dels socis de la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès (BAB). Consta al primer catàleg de la biblioteca de 1874 en una edició francesa de l'editorial parisenca *Reinwald*. No consta en cap dels catàlegs, en canvi, la primera edició castellana de l'obra, que sí que era present a la Biblioteca Pública Arús.

Alguns preceptes de la teoria darwiniana com la variació i la selecció natural van ser assumits i aplicats a l'estudi històric del desenvolupament social pel català Pere Estasen (1855-1913), qui al seu torn va ser protagonista del cicle de conferències sobre positivisme a l'Ateneu Barcelonès l'any 1877 que provocà fortes tensions a l'entitat. Fou el mateix Estasen l'encarregat de ressenyar l'aparició de la versió castellana de **L'origen de les espècies** aquell 1877 des de la **Gaceta de Barcelona**, òrgan dels republicans castelarians.